

Keresztények Szíriában

Látogatóban Antoine Audo aleppói püspöknél

A püspökhöz vezető úton nincsenek bürokratikus akadályok. Irodái telefonszámán rögtön ő maga jelentkezik. „A legjobb lenne mindjárt holnap, a vasárnapi mise után”, javasolja Antoine Audo püspök.

Aleppo kaldeus katolikus katedrális felig van – többnyire idősebb – férfiakkal és nőkkel ezen a vasárnap reggelen. Néhány nő fekete vagy fehér csúcsos kendőcskét erősített a hajára. A gyülekezet arabul imádkozik, illetve énekel harmóniumkísérettel. A mise után a püspök a háza udvarán találkozott a hívekkel.

Valamennyien zöldre festett kerti padokon ülnek, és keserű török kávét isznak apró csészékből, miközben a szél port forgat a levegőben. Itt védve vagyunk a milliós nyugat-szíriai város dübörgésétől és a tülkölő taxiktól. Az idő nem játszik szerepet.

Antoine Audo az itt üldögélők egyike. A keleti püspökök karnyújtásnyira lévő pásztorok: referensek és háttérnaplók nem tartják távol őket a hívőktől. 2005-ben már találkoztam egyszer Audo püspökkel Németországban. Azóta testesebb lett, haja pedig még fehérebb. Papi gallért és püspöki gyűrűt visel, és kissé hasonlít a pápára. Az 1946-ban Aleppóban született jezsuita a biblikus tudományok professzora volt a bejrúti *Szent József Egyetemen*, és az egyik legtehetségesebb katolikus koponyának számít a Közel-Keleten. Antoine Audo diplomata, aki részletesen ismeri szíriai hazája politikai kelepceit.

„Négyheti németországi tartózkodás után teljesen kikészültem”, meséli a püspök, és fejét rázza a lázas európai tempó miatt. Aztán „rátesz egy lapáttal”: „A németekben van valami katonás jelleg.” – „Jobban, mint a jezsuitákban?” – kérdezi tréfásan *George Otraksi*, az egyházközség egyik tagja, és valamennyien nevetnek. Otraksi, aki nyugalmazott ENSZ-tisztviselő, szívesen ugratja a püspököt. De aztán komolyra fordul a beszélgetés.

Audo püspök jól tájékozott azon szexuális botrányokat illetően, amely megrázzák a német egyházat, de nem foglal állást. „Minden válság egyúttal esély az újrakezdésre”, mondja diplomatikusan. Az ő hívei körében nem létezik az egyháznak hátat fordítás gondolata. „Aki szír katolikusnak születik, egész életében az marad”,

mondja. Európától eltérően Szíriában még összhangban van a kultúra és a hit. Áttérés egyik felekezettől a másikba nemigen fordul elő. Bár a világi Szíria nem tiltja muszlimok megtérítését, de ha valaki mégis áttér, törvénytelen kívül helyezik.

A hit egészen más keleten, mint nyugaton. „Nyugaton a fejükkel hisznek az emberek, keleten a szívükkel”, magyarázza a különbséget a püspök, szívére téve a kezét. Aki nyilvánosan megtagadja a hitét, az elvágja a családhoz és a közösséghez fűződő köteleit, tehát jól meg kell gondolni az ilyesmit. George Otraksi szemében teljesen világos a németországi helyzet: „A botrányok csak ürügyek a langyosak számára, hogy kilépjenek”, heveskedik az öregúr. Audo püspök inkább hallgat.

A szíriai kereszténység tizenegy felekezettől álló „rongyszőnyeg”, és még a beavatottak sem képesek mindig átlátni. A számszerűen legnagyobb csoportot a görög ortodoxok alkotják, de vannak másfajta ortodoxok is, valamint a Rómával egyesült keleti egyházak. Az összes szíreknél kevesebb tíz százaléka keresztény.

Antoine Audo a kaldeus katolikus egyház püspöke. A kaldeus név Mezopotámia és Dél-Irak bibliai nevéből, a Kaldeából származik. A kaldeus pátriárka Bagdadban él. Egyetlen más egyház sem szenvedett annyit az iraki háborútól és annak utóféjásaitól. Másfél millió iraki menekült volt éveken át Szíriában. Időközben a legtöbben továbbmentek Észak-Amerikába, Európába és Ausztráliába. Audo püspök, aki a menekültek segítője, mostanában új feladatnak szenteli magát: olyan iskola felépítésének, amely minden felekezet és vallás számára nyitva áll.

Szíriában nem csupán megtűrik a tízszezázaléknyi keresztényt, hanem aktívan részt is vesznek a társadalomban és a politikában. Aleppóban a gazdasági elithez tartoznak. Körükben nincs kivándorlási hullám, mint például a szomszédos Palesztinában. Aki úgy érzi, hogy vallási okokból hátrányosan megkülönböztetik, panaszt tehet a kormánynál. A vallási türelem az államérend része az államfő, Basir al-Asszád tekintélyelvű egypárti államában, ahol az államfő arról ismert, hogy egymással versen-

gő titkosszolgálatokkal alaposan megfigyelteti polgárait.

A türelmes vallási légkört a szír társadalom bonyolult szövete indokolja. A kormányfő körüli uralkodó elit az iszlám egyik liberális síita szakadár csoportjához, az alavitákhoz tartozik, akiket a szomszédos Törökországban elnyomnak. Sok muszlim szunnita szemében az alaviták nem a tiszta iszlámot képviselik. Így aztán a damaszkuszi kormány számára a politikai megmaradás kérdése a kisebbségekkel szembeni türelem. Sok keresztény Asszád államfőben látja a vallásszabadság szavatolóját, mégis nyugtalankodnak.

Hivatalosan nem léteznek ugyan iszlamisták, de a püspök felszín alatti zajongást hall. „Sok keresztény érzi, hogy némely szírek újabban a fundamentalista iszlám felé hajlanak.” Ennek látható jele szerinte, hogy újabban sok nő hord *niqabot*. „Azok a nők, akik szaudi mintára egy szemkivágás kivételével teljesen eltakarják testüket, új jelenség Szíriában”, mondja. Vajon politikai nyilatkozat-e a niqab? A püspök tartózkodóan válaszol: „Ezeknek a nőknek az öltözéke legalábbis kérdéseket vet föl a mögötte álló politikai eszméket illetően.” Ezt a kormány is így látja, mert nemrég betiltotta a niqab viseletét az egyetemeken.

Szíria átalakulóban van. A szocialista tervgazdaság évtizedei után az ország megnyílik egy olyan külvilág felé, amelyet a szegényebb szírek közül sokan ellenségesnek élnék meg. Gyengébbnek érzik magukat a Nyugatnál. Ugyanakkor a nyugati életstílus sok fiatal szír számára nagyon vonzóként jelenik meg. Miközben a bazárban teljesen elfátyolozott nők vásárolnak be, modern öltözötű fiatal lányok flörtölnek a menő kávéházakban és bevásárlóutcákban. Éles ellentét, amely nyugtalanságot kelt. Audo püspök szemében ezért a radikális iszlám azt jelenti, hogy ijedten kapaszkodnak egy múlt felé tekintő azonosság tudatba.

Van-e recept ebben a helyzetben? Szó sincs róla. A püspök azt mondja: „Kisebbségben lévő, tudatos keresztényekként azt tehetjük, hogy megerősítjük a közösséget, társadalmi elkötelezettséget vállalunk, és visszatartjuk az elzárkózást.”

Claudia Mende

Forrás: Publik-Forum, 2010/18